

Govor ministra dr. Kreka na Jesenicah ob priliki proslave 20 letnice Jugoslavije

Včeraj dopoldne je bil na Jesenicah v Kerkovem domu shod JRZ v zvezi s proslavo 20-letnice Jugoslavije. Na shodu je govoril tudi minister dr. Miha Krek, ki je med drugim izjavil:

Obmejni kraji vsake države imajo svoje posebne dolžnosti, pa tudi posebne časti in odlike. Prebivalstvo obmejnih krajev mora biti posebno državi vdano, za državno skupnost požrtvovalno, na vsako žrtev pripravljeno, ker je ono v miru in vojni predstraža državnih in narodnih interesov na mejah.

Slovenci smo se te svoje, v državnem življenju tako izredno važne vloge, vedno zavedali. Nikoli in nikdar nista bili in nista državna in narodna misel med Slovenci v debati.

Nedržavnih, nejugoslovanskih, nenarodnih gibanj med Slovenci ni. Nasprotno skušamo Slovenci ves čas našega državnega življenja v Jugoslaviji najzorneje izpolnjevati vse dolžnosti, ki jih imamo napram državi skupnosti v vsakih razmerah. Saj nas v nekaterih drugih krajih države kar zasmehujejo zaradi najvišje davčne mere v Sloveniji. Ljudje, ki so bolj »široki« v razumevanju in izpolnjevanju zakonov, ne morejo doumeti naše vestnosti in točnosti pri vseh državnih dajatvah in vseh javnih dolžnostih. Taki ljudje, ki ne razumejo, kaj je vestnost, ki izvirajo iz ljubezni do države, ne razumejo našega življenja in smatrajo, da se po Sloveniji cedi med in mleko, ker Slovenci tako točno izpolnjujemo vse obveznosti.

Ta sodba je napačna, naravnost grda. Slovenski človek iz zavesti čiste dolžnosti in spoštovanja do države in državnega zakona da vse, kar more in več kot more, da izpolni svojo dolžnost v popolnosti in v cellem njenem obsegu.

Danes za isti namen manifestirajo industrijske delavske Jesenice. Jesenice, ki so letos privedle že celo vrsto najvzlednejših kulturnih prireditelj, hočejo v vrsti drugih slovenskih mest ob 20-letnici slaviti tiste, ki so ustvarjali Jugoslavijo in vodili Slovence vanjo. Industrijske Jesenice opozarjajo na mladi rod, ki ne čuje drugega kot dnevni ropot strojev in težo klavirja, in prelepo domačo govorico v svobodni narodni državi, da pred 20. leti ni bilo tako.

G. minister se je nato dotaknil viharov razmer v Evropi in poudaril, da nas je dalekovidna modrost in srečna roka jugoslovanske zunanje politike pripeljala v srečen položaj, da se vsa ta

nevihta odigrava daleč od nas in gre mimo nas tako, da zanjo vemo samo zaradi tega, ker živimo v modernem času časopisja, telefona in radijskih aparatov.

Zadnji čas sem veliko potoval po najjužnejših krajih naše države, po dolini Vardarja, po Južni Srbiji, Bosni, Hercegovini, Črnigori in Sandžaku. Najmogočnejši vtis, ki ga človek dobi s teh potovanj širom domovine, je prepričanje: velika je Jugoslavija, silna je njena moč. V neverjetno hitrem tempu se izpolnjuje in napreduje njeno gospodarstvo in njena kultura. Jugoslavlani 1000 kilometrov oddaljeno ljubijo in cenijo Slovence, veliko vedo o nas in nas res radi imajo. Kjer sem hodil, sem nosil pozdrave Slovencev. Našim domačim političnim nasprotnikom povem, da nisem prav nič drugače govoril, kakor govorim doma v Sloveniji. Govoril sem o slovenski ljubezni do vseh Jugoslovancev, o bratstvu, ki nas vse veže, o sorodstvu, ki nam diktira isto usodo. Govoril sem o tem, da Slovenci poznajo in ljubimo srbsko junaka prošlost, srbsko borbo za svobodo, silno odpornost srbskega življa v letih suženstva slovanstva na Balkanu. Govoril sem jim o Slovencih in njihovem življenju, o naši kulturi in našem narodnostnem boju.

Kamorkoli sem prišel, povsod so me ljudje sprasevali o našem voditelju g. dr. Korošcu, tako da sedaj res ne vem, kje ga bolj ljubijo in bolj cenijo.

Minila je doba taborov in zunanjih manifestacij. Gremo zopet v notranje delavnice, posvetovalnice, predavalnice, učilnice.

Jesenicih ste trdga organizacijskega dela in boja vajeni. Od takrat, ko so vas marksistični proletarski tovariši iz tovarne metali, do predzadnjega časa, ko so vas iz političnih razlogov zasledovali in zapirali, pa do zadnjih let, ko ste vodili v jeseniškem komunizmu in javnem življenju, vse to je dolga doba zmag in bojov našega jeseniškega ljudstva, ki ima za nasprotnike marksistično levico in neki liberalizem, ki spreminja svojo vsebino, kakor mu drugi kapo krojijo, le ta stalna poteza nam vedno ostane, da se v družbi z inozemskim kapitalom neprestano bori proti večini slovenskega ljudstva. Tako so Jesenice miniaturna slika političnega življenja med Slovenci sploh. Prepričan sem, da bodo Jesenice tudi slika splošne naše zmage, kakor so to v preteklosti večkrat bile.

Žaloigra v ptujskem vlaku

Vrgli so ga iz vagona, ubil se je na tračnicah, mrtvega pa ga je povozil vlak

Maribor, 18. septembra.

Včeraj se je odigrala na vlaku, ki odhaja iz Maribora popoldne proti Ptuj, med postajama Rače in Pragersko, zagonetna žaloigra, ki je zahtevala človeško življenje. Iz do sedaj nepojasnjenega vzroka so neki potniki vrgli iz drvečega vlaka nepoznanega moškega, ki je priletel pri padcu na tračnice sosednjega tira ter se ubil. Čez njegovo truplo pa je potem prevozil še osebni vlak, ki je prihajal iz Ljubljane za Maribor ter je truplo čisto razkosal. O tem dogodku so znane sledeče podrobnosti:

Ko se je ustavil včeraj popoldne na postaji Pragersko iz Maribora došli vlak, ki je bil namenjen za Ptuj, so povedali potniki postajnemu osebju, da je bil iz njihovega vagona vržen nepoznan moški, ki je padel na tračnice sosednjega tira ter je tam obležal. Potniki so pripovedovali, da je bil tujec, ki je vstopil v Maribor, najbrž nekoliko vinjen, pa se je začel zaletavati v sopotnike ter jih zmerjati. Nazadnje je grozil, da bo vse pometal iz vlaka. Nekateri moški so se nasilnemu človeku postavili po robu, pa je prišlo med postajama Rače in Pragersko do prepiranja in pretepa, pri čemur so sopotniki nasprotnika vedno bolj rimili proti vratom vagona, ki so se nenadoma odprla ter je zletel v loku iz drvečega vlaka. Potniki so videli, da je priletel na sosednji tir ter je neumno obležal.

V tistem hipu, ko so ljudje iz ptujskega vlaka to novico pripovedovali železničarjem v Pragerskem, je zavozil v postajo osebni vlak, ki je pripeljal iz Ljubljane ter je bil namenjen v Maribor. Postajno osebje v Pragerskem je opozorilo strojevodjo osebnega vlaka, naj vozi proti Račam bolj previdno, ker da ni izključeno, da leži na njegovem tiru človek, ki je padel iz ptujskega vlaka. Strojvodja je res vozil polagoma, vendar pa je prepozno zagledal na tračnicah ležeče telo, tako da ga je lokomotiva povozila ter se je vlak šele potem ustavil. Sprevozniški so potegnili izpod koles

raztrgano truplo moža, ki je bil mrtev. Položili so ga poleg tira, vlak pa je potem nadaljeval vožnjo.

Kmalu nato je prispela na kraj patrulja orožnikov iz Rač, katere so o dogodku obvestili telefonično s Pragerskega. Orožniki so našli mrtvega v jarku poleg tira. Truplo je bilo zelo razmesarjeno ter sta bili odrezani roka in noga. V žepu mrtvega so našli davčno knjižico, glasečo se na ime: Franc Hončič, poljedelec, Babinci, občina Križevljani, srez Varazdin. Truplo so spravili v mrtvašnico v Rače. Danes dopoldne je bila istotam sodna obdukcija, ki jo je opravil sodni zdravnik v Mariboru dr. Zorjan. Sprva se je mislilo, da je pokojni Hončič obležal pri padcu iz vlaka na tračnicah samo nezvesten ter mu je potem ljubljanski vlak zadal smrt. Raztelesenje pa je pokazalo, da se je Hončič ubil že pri padcu iz vagona na tračnice ter ga je ljubljanski vlak že mrtvega povozil in razmesaril.

Smrtni padec z voza

Maribor, 10. septembra.

V soboto zvečer je peljal iz Maribora hlapec na banovinskem posestvu v Svečini, 29-letni Jože Hraštnik, prazne sode z dvovprežnim vozom. Na vozu pa je med potjo zadremal in padel tako nesrečno z voza, da si je razbil lobanjo. Pripeljal so ga takoj v mariborsko bolnišnico. Spnečali je podlegel poškodbam.

Premestitev trga za drva. Zaradi preusmeritve cestnega prometa na Dolenjski in Karlovški cesti bo od 20. septembra dalje trg za drva na Krakovskem nasipu.

Poravnajte naročnino!

90

*Andrew Smith:
Bil sem delavec
v Sovjetski Rusiji*

To neskončno pošiljanje od Petra k Pavlu me je začelo spravljati v obup. Toda ko sem vsi reč premislil, sem prišel na jasno, da je najboljša, če poslušam Sasino navodilo, ako hočem doseči cilj. Zato sem storil po njegovem.

Ko sem stopil v Polkinovo pisarno, mi je Polkin takoj ponudil nazaj strankarsko izkaznico. Na moje nemo vprašanje mi je začel razlagati:

»To ni primeren način za ravnanje s stranko, kakor si storil ti. Treba je narediti prošnjo in pustiti stvar, da gre do običajno uradno pot.«

S težavo sem zadrževal nestrpnost, ko sem mu dejal:

»Prav dobro, daj mi kos papirja, popravil bom svoj greh takoj.«

Polkin pa je silil vame:

»A čemu bi se tako gnala, tovariš? Saj se vse lahko uredi, kakor dobro veš. Pozabi, kaj so ti dejali tovariši oni dan. Sicer pa so to sami duraki.«

Potem se je začel opravičevati:

»Saj veš, kako je, tovariš. Vsakdo se lahko zmoti. Ti si res posebene vrste primer. Včasih se stvari poravnajo same od sebe. Sicer pa se osredni odbor zanima zate.«

»Kaj se to pravi, da ne morem izstopiti iz stranke?« sem ga vprašal.

Toda ognil se je odgovoru in se izmikal:

»Tvoj primer je različen od drugih, razumi vendar. Tebe je sem poslala ameriška komunistična stranka. Jaz bi torej s te strani lahko imel zaradi tebe težave. Kaj misliš, da radi privolijo v izgubo tako starega revolucionarja, kakršni si ti?«

Mislil sem, da je Polkin moral dobiti po nosu, ker je prestopil uradno navodila glede mene. Ali mi ni govoril o težavah, na katere bi utegnil naleteti, če si hoče pridobiti mojo naklonjenost? Ali se mi skuša prikupiti zato, da bi se izvlekel iz smole, v katero je sedel?

O tem ni bilo dvoma. Moja uganjba so bila pravilna. Toda to je moj sklep samo še utrdilo. Nisem se mislil umakniti niti za palec. Dejal sem mu:

»To je tvoja reč. Vse, kar zahtevam zdaj, je, da ne mečeš drugih ovir na mojo pot. Vse do zdaj se še nisem nič obrnil na svojega konzula. Če bom pa naletel na nove težave, pa bom že dobil sredstva, da jih premagam in da pridem do svojega cilja. Torej odpri oči!«

Ta zadnja pripomba ga je docela razorožila. Z globokim vzdihljajem je prijel za telefon, da bi spregovoril s Sasinom. Zamrmal je v aparat:

»Daj mu njegov potni list. Napiši mu progul, izkazilo, da je manjkal pri delu in razloži, da je prestopil določila, glede dela v tovarni, s tem da je brez dovoljenja izostal.«

Ko sem odhajal iz Polkinove pisarne, sem srečaval na hodniku polno delavcev, ki so me drug za drugim ustavljali, da bi mi stisnili roko. Nekateri so me prijateljsko trepljali po ramah in me ogovarjali s priimkom »Molodec«, drugi so me prosili, naj se jih v Združenih državah spomnim in jim kaj pišem. Govorili so mi:

»Računamo, da nas ne boš pozabil!«

Moji najboljši prijatelji, oni iz opozicijske skupine, so se držali ob strani. Toda iz njihovih pogledov je sijala vsa njihova radost in dobre želje za slovo. Način, s katerim so mi pomagali, je uspel bolj, kakor bi bil kdo mogel upati.

Eden najvišjih dostojanstvenikov v tovarni, ki pa njegovega imena ne morem povedati, me je povabil v svojo pisarno, ko sem se poslavljaj po oddelkih. Recimo, da je bil to Y... Prej nisem nikoli imel prilike, da bi bil govoril s njim, zato tudi nisem poznal njegovega mišljenja.

Povabil me je, naj sedem, in mi je začel govoriti:

»Tovariš Smith, jaz še nisem spregovoril besed s tabo. Obotavljal sem se zaradi morebitnih posledic, zdaj pa je treba, da se porazgovorim s teboj, naj bodo posledice take ali take. Poznam te dobro po tem, kako si izražal svoje prepričanje na sestankih in zborovanjih stranke. Zase sem bil vedno prepričan, da se ti ne bo nikdar posrečilo uiti od tod. Nisem verjel, da bi ti pustili, da se vrneš

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 19. septembra.

Herschel se je zmotil!

Ljudje imajo angleškega astronoma Herschela, ki je pred dobrimi sto leti postavil svoj ključ za napovedovanje vremena, za bolj zanesljivega vremenskega preroka kot vsako vremensko napoved kakšne meteorološke postaje. Zlasti kmetje zelo cenijo ta ključ in redno zasledujejo lunine spremembe, na katerih sloni ta ključ. Pa se res prav redko ustejejo. V soboto pa se je luna spet spremenila — bil je zadnji krajec — in Herschel je napovedal mrzlo in deževno vreme. Vendar pa se je tokrat prav temeljito vrezal. V soboto je bilo sicer prav mrzlo, celo tako, da je bila po nekaterih krajih in tudi v Ljubljani slana, ne duha ne sluha pa ni bilo o kakšnem dežju, čeprav so tudi druge vremenske napovedi prekovala oblačno nedeljo.

Pol Ljubljane se je izselilo

Nedeljsko jutro, ki je bilo v zgodnjih urah zavito v meglo, se je polagoma razsmejalo v krasen sončen dan, ki je izvil iz mesta cele trume ljudi. Na glavnem kolodvoru je bila od odhoda prvega vlaka tja do desete ure velika gneča izletnikov, oboroženih z najrazličnejšimi turističnimi in izletniškimi potrebščinami. Vsa ta množica se je v nekaj urah razkopila malone po vsej Sloveniji. Ti so šli v hribe, drugi v doline in spet drugi v vinske gorice na Dolenjsko in Štajersko. Številne družine so kar zaklenile svoja stanovanja in odšle od največjega do najmanjšega v naravo. Ni čuda, da je bilo mesto precej mrtvo in dolgočasno. Zaradi tega včeraj tudi ni bilo nobenih večjih nesreč v mestu. Samo tudi na Tržaški cesti pred Milano je neki kolesar podrl 30-letno služkinjo Ano Unetič, ki je zaradi padca doživela poškodbe na glavi, ki pa niso preveč hude; vendar pa jo je reševalni avto prepeljal v bolnišnico.

Francoski bojovníki se vračajo

Pred kratkim so obiskali Jugoslavijo francoski bojovníki s solunske fronte, ki so se gredoč ustavili tudi v Ljubljani, kjer so bili pristrčno sprejeti. Iz Ljubljane so potovali dalje po državi in so obiskali tudi položaje na bivšem solunskem bojišču, kjer so odkrili spominsko ploščo svojim francoskim tovarišem in našim prostovolcem, ki so pred dvajsetimi leti padli na Dobrem polju. — Snoči okrog devetih so se spet vrnili v Ljubljano in Ljubljanci so jim ponovno priredili pristrčen sprejem. Nocoj so Francozi prenočili v Ljubljani po petih ljubljanskih hotelih, jutraj pa so se vrnili v domovino.

Boris Kalin razstavlja

Ljubljana, 19. septembra.

Včeraj ob 11.30 so v Jakopičevem paviljonu slovesno odprli prvo kolektivno razstavo akademskega kiparja Borisa Kalina, h kateri se je zbrala toliko množica zastopnikov raznih umetniških in kulturnih organizacij, pisateljev, novinarjev in drugih ljudi, zlasti mladine, kakršne v Ljubljani na podobni prireditvi še zlepa nismo videli.

Razstavo je odprl predsednik Kluba neodvisnih prof. Stane Kregar, ki je pozdravil vse občinstvo, zlasti odlične zastopnike, med katerimi so bili predsednik Narodne galerije dr. Windischer, zastopnik ljubljanskega župana dr. Mole, predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov I. Vavpotič, upravnik Narodne galerije Zorman in drugi.

Ivan Vavpotič je nato v imenu društva čestital mlademu kiparju k njegovemu velikemu uspehu, saj je s svojo razstavo pripravil triumfalno zmago lepote in duha, in tovariškemu

klubu, ki je s to svojo prireditvijo vpletel novo laboriko v venec svojega dela.

Slavnostni govor pa je imel akademski kipar Niko Pirnat, ki je poudaril predvsem, da pomeni ta Kalinova razstava novo ero v zgodovini slovenske likovne umetnosti, kajti Kalin je s to svojo kolekcijo presegel vse zmedene pojme o umetnosti in spet pridobil plastiki tisto mesto, ki ji v resnici gre. Molče in odmaknjen vsakdanosti in njenim trenjem je ustvarjal in vedel in veroval, da pride čas, ko bo treba napraviti konec neredu in določiti vsaki stvari svoje ime in svoj pomen. Danes je ta čas prišel: svet s strahom gleda odseve novega požara, povsod zveni opomin: kultura in civilizacija sta v nevarnosti, Boris Kalin pa odpira svojo razstavo, ki odmeva kakor klic: tisoč topov, tankov in bombarderjev za eno samo dobro plastiko.

S tem je bila razstava odprta in občinstvo si je nato ogledalo vseh dva in štirideset del, ki so razvrščena po paviljonu. O razstavi bomo podrobno še pisali, za danes pa povemo samo to, da je ta razstava vredna čim številnejšega obiska.

Proslava 30 letnice združenja pekovskih mojstrov v Mariboru

Združenje pekovskih mojstrov v Mariboru je proslavilo sinoči 30-letni jubilej svojega obstoja. Kakor je poslovanje in vse delo tega združenja vzorno in najlepši vzgled stanovske zavednosti in solidarnosti ostalim obrtniškim organizacijam, tako je bila tudi sinočnja proslava 30-letnega jubileja nazoren primer edinosti in lepe tovariške vzajemnosti, ki diči in veže pekovske mojstre Maribora in okolice v njihovi organizaciji.

Proslava je bila v prostorih Gambrinove dvorane ter je bila odlično obiskana. Nad sto udeležencev se je zbralo sinoči, med njimi odlični gostje.

Predsednik mariborskega združenja Jakob Koren je ob 8 zvečer otvoril slavnostno zborovanje, pozdravil je častne goste ter člane in je nato podal v kratkih besedah zgodovino mariborske pekovske organizacije. Stanovsko organizacijo mariborskih pekovskih mojstrov je vedno odlikovala izredna delavnost, s katero se je borila za pravice in koristi svojega članstva. Zlasti v zadnjih petih letih je bilo delovanje mariborskega združenja tako agilno, da si je pridobilo laskavo priznanje ter ga štejejo med prve obrtniške organizacije v državi. Obudil je spomin na najbolj zaslužne umrle člane združenja, ki so jih zborovalci počastili s »slava« vzkliki. Sledila je počastitev zaslužnih pobornikov za pravice pekovskih obrtnikov. Mariborsko združenje je izvolilo industrijalca in člana zbornice TOI Jakoba Zadravca iz Središča za častnega člana ter mu je poklonilo lepo izdelano diplomu in srebrno spominsko plaketo. Za častnega člana je bil izvoljen tudi generalni tajnik centralnega urada v Zagrebu Bašič, ki je prejel v spomin zlat prstan. Oba odlikovanca sta se v lepih besedah zahvalila za to nepričakovano počastitev. V imenu zbornice TOI je čestital združenju k 30-letnemu jubileju svetnik Ivan Soič, ki je obenem izrekel častitke v imenu Slov. obrtniškega društva.

Vrsto nagipne na banketu, s katerimi so izrekli združenju častitke k lepemu jubileju, je otvoril mariborski podžupan Zebol, za njim so govorili industrijalec Jakob Zadravec, generalni tajnik Bašič, predsednik zagrebškega združenja Rukavina in podpredsednik Lesjak, predsednik ljubljanske organizacije Vidmar, nato Kirbiš za celjsko organizacijo, podpredsednik mariborskega združenja Horvat, občinski svetnik Sluga. Posebno priznanje sta prejela predsednik združenja Jakob Koren in podpredsednik Horvat, katerima je v znak priznanja izročil v imenu ostalega članstva pekovski mojster Rakuša zlata prstana. Od mariborskih članov združenja so še govorili eden prvih predsednikov Kovačič, Franc Koren, Puhar in Zunko iz Selnice.

Breztrošarinski sladkor za slajenje mošta

Belgrad, 19. septembra. AA. Finančni minister je na podlagi uredbe o razdelitvi sladkorja brez plačila državne trošarine za slajenje vinskega mošta izdal obširno navodilo, kako se bo ta sladkor delil vinogradnikom in vinogradniškim zadrugam. Dovoljenje za izdajanje sladkorja iz državnih tovarn ali njihovih skladišč, zgrajenih v ta namen, brez plačila državne trošarine bodo izdajala pristojna finančna ravnanstva pod temi pogoji:

1. Če krajevni kmetijski referent potrdi pod lastno odgovornostjo, da grozdje v tem kraju ni moglo zadosti dozoreti zaradi neugodnega vre-

mena in da ga je bilo treba zaradi elementarne škode prej obrniti. Finančna ravnanstva bodo poslala vsako prošnjo kmetijskemu ministrstvu na njegovo zahtevo in bodo nato izdala dovoljenje.

2. Prizadeti vinogradniki mora po predpisih kolkavati prošnjo in ji brezpogojno priložiti potrdilo občine o količini pridelanega mošta v litrih, izjavo, koliko in od katere državne sladkorne tovarne si žele nabaviti sladkor, in izjavo, da bodo mešanje izvršili samo v navzočnosti pristojnih nadzornih organov. Prošnje lahko pošljejo vinogradniške zadruge za svoje člane skupaj ali pa vinogradniki vsake občine kolektivno, vendar morajo plačati pristojbino 30 din za vsakega prosilca posebej. Prošnji je treba priložiti seznam zadrugnikov, ali vinogradnikov z navedbo količine pridelanega mošta in količine sladkorja, ki si je vsak zadrugnik ali vinogradnik želi. Seznam mora potrditi županstvo.

Vinogradne zadruge, katere člani prodajo zadrugi ves grozdni pridelek v nadaljnjo predelavo in ki sami opravijo slajenje, plačajo za prošnjo pristojbino po št. 1 in 5 pristojbinskega zakona.

Odobritev uporabe netrošarinskega sladkorja za slajenje mošta bodo finančna ravnanstva izročila prizadetim vinogradnikom ali zadrugi ali občini, državni sladkorni tovarni ali skladišču, ki bo sladkor dobavilo, in oddelku finančnega nadzorstva, ki je za nadzorstvo pristojno. Slajenje se bo vršilo samo v navzočnosti organa finančnega nadzorstva. Vsako dodajanje sladkorja brez navzočnosti nadzornega organa bo veljalo za tihotapstvo in se bo tako tudi kaznovalo. Dovoljene količine sladkorja za slajenje mošta ne smejo služiti nobenim drugim namenom in tudi ne za slajenje vina. Sladkorne tovarne so na podlagi tega navodila dobile dovoljenje, da lahko pripravijo skladišča v vseh vinskih središčih in spravijo tja sladkor brez plačanja trošarine, o tem bodo vodili račun starišine pristojnih glavnih oddelkov finančnega nadzorstva.

Glede dobave sladkorja, njegove cene, plačilnih pogojev itd. se je obrniti do sladkornih tovarn na Belju in Cukarici. Finančna ravnanstva so dolžna izdati dovoljenje v roku 24 ur po prejemu prošnje.

V Ljubljani spet dovoljeni živinski sejmi

Ljubljana, 19. sept.

Mestno načelstvo sporoča, da so živinodravniško policijska določila o prepovedi živinskih sejmov v Ljubljani za preprečitev širjenja slinavke, z današnjim dnem ustavljena in da so živinski sejmi v Ljubljani od srede naprej dovoljeni.

Od tu in tam

Dr. Vlado Maček je v soboto prišel v zdravilišče Rogaska Slatina, kjer misli ostati tri tedne. V njegovem spremstvu so bili trije uglednejši pristaši HSS iz Zagreba in seveda neizbežna telesna straža. Že prvi dan po svojem prihodu je imel razgovore z nekaterimi voditelji podeželskih skupin združene opozicije na Hrvaškem.

»Teden grozdja« se je začel v soboto v Zagrebu. Organizirata ga Gospodarska sloga in Zveza hrvaških vinogradnikov. Prireditelji imajo s prirejanjem »Tedna grozdja« namen povečati zanimanje Zagreba za domače grozdje in pokazati dobro njegovo kakovost. Že prvi dan je prišlo z grozdem okrog 500 kmetov na trg, ki so prodajali sadež po vnaprej določenih cenah od 3 do 6 dinarjev.

Sezona potovanja zastopnikov glavnega odbora združene opozicije iz Belgrada v Zagreb in obratno se je zopet pričela. Nastopila je namreč jesen in z njo čas za pozivanje organizacijskega dela v opozicijskih strankah. To potovanje je otvoril dr. Milan Kostić, ki je prišel iz Zemuna v Zagreb in se tam razgovarjal z dr. Mačkom, tik preden je odšel na zdravljenje v Rogasko Slatino. Dr. Kostić se je spet vrnil v svoj rodni kraj Zemun, nakar bo danes obvestil zastopnike srbskih opozicijskih skupin o vsebini svojih zagrebških razgovorov.

Velikostno in lepo cerkev v spomin 850 letnice, odkar je hrvaški kralj Zvonimir zgradil na Kninskem polju cerkev Naše Gospe, so večerj posvetili v Biskupiji pri Kninu. K slovesnosti, ki je nosila izrazito hrvaški značaj, se je zbralo ogromno ljudstva. Zbrali so se tudi nadškof zagrebški dr. Stepinac, šibeniški škof dr. Mileta, banjaluški Garić, hvarski Pušić, in številna druga duhovščina in vseh škofij. Prvi je govoril škof dr. Mileta, ki je poudarjal zgodovinski pomen jubileja za hrvaški narod in nato pohvalil slavnega kiparja Meštrovića, ki je zasnoval načrt za cerkev in ji sam dal precejšen del svojega denarja na razpolago. Dalje slikarja Kljavičevića, ki je s freskami opremil cerkev. Cerkev je posvetil dr. Stepinac. Svečanostim je prisostvoval tudi odposlanec dr. Mačka poslanec Meyer iz Zagreba.

V delavski organizaciji bivše HSS, ki se imenuje »Hrvatski radniški savez«, je zadnje mesece nekaj vrela, ker so se med člani začeli širiti glasovi, da pri nekaterih funkcionarjih zveze ni vse v redu. Na večeršnjem obnem zboru je to razpoloženje prišlo do izraza. Morda bi se opozicijski razvalni nekoliko osterje proti predsedniku, znanemu mačkovskemu veljaku Orsagu, če ne bi navzoči Mačkov namestnik inž. Košutić posegel in opravičil nekaj obtoženih odborov, češ, da je revizija našla vse poslovanje v popolnem redu. Da je bil pa volk sit in koza cela, je predsednik Orsag sam predlagal seznám novega odbora. Na tem novem seznamu pa ne sme biti niti enega starega odbornika, niti nobenega imena, katerega je predlagala opozicija. To rešitev so vsi navzoči sprejeli.

Krivo sta med seboj obračunala mož in zalozavalec njegove žene v Farkaševu pri Bjelovaru. Kovčević se je bil pozno zvečer v družbi svoje žene vrnil na dom, ko je zagledal na dvorišču nekega človeka. Pristopil je k njemu in čim je spoznal svojega soseda Djurkovića, o katerem je vedel, da zasleduje njegovo ženo, je potegnil nož in ga začel klati. Tudi Djurković je potegnil nož in ga vrnil mlo za drago. Slednjič sta oba obležala v krvi. Djurković je pri zaslišanju priznal, da je zares prišel na domenjeni sestanek s Kovčevićevo ženo.

Zanimivo razpravo je povzročil nedovoljeni prevod znane knjige francoskega pisatelja Andreja Gidea »Povratek iz Rusije«, ki je izšel v zagrebški »Moderni socialni kroniki«. Pisatelj Gide je tožil predstavnika te zbirke, češ, da je prevajal brez njegove dovoljenja. Tožence pa je povedal, da knjige ni v celoti prevedel, temveč je porabil le številne odlomke, pa še teh ne v zaporedni vrsti. V tem primeru bi šlo prej za publicistični prikaz knjige, z navajanjem posameznih mest, kakor so to delale številne revije in tudi knjige. To je pa po vseh avtorskih pravicah dovoljeno. Celotna knjižica se bavi z drugimi stvarmi, ne samo z ugotovitvami Gidea. Sodišče bo razsodbo izdalo pisмено.

Dva cigana so linčali kmetje v vasi Ruča pri Sisku. V vasi in bližnjih krajih so se cigani večkrat potikali in kradli konje in krave. Oblasti so zasledovale zlasti cigana Nikolića in Šajevića, vendar pa sta se tako spretno skrivala, da ju niso mogli najti. V petek pa sta oba cigana peljala s svojim vozom, na katerega sta bila privezana zadaj še dva konja ter ena krava, skozi vas Ruča. Nek kmet, kateremu so ponoči izginili konji, je osumil imenovana dva cigana tatvine. Ker mu jih cigani niso hoteli zlepa dati, je kmet šel in sklical vsa vas. Okrog 500 kmetov je začelo zasledovati bežeče cigane. Nazadnje so jih obkolili in prijeli. Razsrjeni kmetje niso poznali usmiljenja. Oba so pobili do smrti ter težko ranili tudi čiganko, ki se je vozila z njima. Oblasti so zaradi tega prijele več kmetov.

Sina, ki je v nujni obrambi ubil svojega očeta, je oprostiti sodišče v Požarevce. Božidar Perić, sin bogatega kmeta, se je bil še zelo mlad oženil z enako bogato Milevo. Do ženitve je prišlo največ zaradi očetovega prigravarjanja. Čim pa se je mlada snaha posvečala vse bolj svojemu možu in puščala v nemar tasta, jo je stari Perić začel gledati postrani. Nazadnje sta sin in snaha zapustila domačo hišo, in živela zase. Ker pa je sinova mati le želela, da bi se sin in oče spravila, je prosila Božidarja, naj se vrne v hišo. Zaradi tega pa je nastal prepri, med katerim je stari Perić pograbil sekuro in začel s toporiščem mlattiti po sinu. Ko je pa sekuro obrnil, je sin planil, mu jo izvil iz rok in sam s ostrino mahnil po očetu. Stari Perić je obležal na mestu mrtve.

Hudo jo je izkupil nevarni splitski vlomilec Ivan Zorica, ki je hotel vlomiti v stanovanje splitskega bogataša Dorića. Zločinec se je splazil skozi okno v stanovanje, toda domači sinovi so ga zapazili in stekli za njim po ulici. Ko so ga dohiteli, je zločinec potegnil samokres in sprožil. Ranil je enega izmed zasledovalcev, toda tudi iz te skupine je padel strel. Zločinec je sicer pobegnil, toda po sledovih krvi so ga iztaknili, ko se je v goščavi zviljal ob bolečin. Kroglja ga je bila namreč zadela v pleča. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer pa zdravnik pravijo, da najbrž ne bo nič z njim. Zorica je bil nepopoljšljiv zločinec, ki je preživel več življenja v zaporih kakor pa na svobodni.

Hudo maščevanje prevarane žene

Razburljiv dogodek v prenočišču

Maribor, 18. septembra. V bližini kolodvora so doživeli gostje neke gostilne večerj popoldne razburljiv, pa za nje zelo zanimiv dogodek. Kmalu popoldne se je pojavil v gostilni starejši širokopleč možakar v družbi mlade znane mariborske damice. Možu se je že od daleč videlo, da je prišel v mesto z dežele ter si hoče v nežni družbi očividno privoščiti nekaj veselih uric. Naročil je jedatje in pijačo za sebe in svojo družico, katero je gledal vedno bolj zaljubljeno. Potem pa sta izginila iz gostilniških prostorov. Kmalu nato pa se je pojavila v isti gostilni močna, precej priletna, pa izredno energična žena. Povpraševala je, če se je, tak in tak možki mudil tam — ter je pri tem točno opisala moža, ki je nedavno v spremstvu mlade dekleta odšel iz lokala. Ko so ji potrdili, je vsa jezna planila kvišku, odhitela iz gostilne ter se podala naravnost po stopnicah v prvo nadstropje, kjer se nahajajo tujske sobe. Naenkrat je zadonel iz te smeri presunljiv krik in vik. Slišala pa sta samo ženska glasova, čimdalje bolj razburjena, dočim se je nekam preplašena glasa moža kar izgubil v tem vrisu. Hipoma je začela neka ženska presunljivo klicati na pomoč in že sta se pojavili na vrhu stopnic dve postavi. Prva je

bila žena, ki je nedavno prišla sama v gostilno ter je poizvedovala po možkem, druga pa je bila deklica, ki se je nahajala v družbi iskanega moža ter je z njim odšla. Ne samo glede postav in starosti, temveč tudi glede položaja in obleke je bila med ženskama le velika razlika. Starejša je držala mlajšo z vso silo z obema rokama za lase ter jo je vlekla za seboj, da se je zastoj upirala, mlajša pa je bila oblečena samo v nežno, lenko srajčko, ki ni segala niti do kolen. Energичna ženska je svojo nasprotnico potegnila za lase naravnost na ulico ter jo je šele tam izpustila, da je v joku in stoku planila hitro nazaj v hišo ter izginila v svoji sobi. Čez nekaj časa se je pritiho-tapil po stopnicah ves preplašen po prstih možakar ter je hotel hitro izginiti za vogalom. Na ulici pa ga je pričakala energična njegova žena in v njeni družbi je moral nadaljevati pot. Videlo se mu je iz obraza, da je pripravljen na najhujše. Moški je bil nek znan lesni trgovec iz Dravske doline, energična ženska pa njegova boljša polovica, ki je že dolgo sumila, da ji zahaja njen soprog na prepevovana pota, pa je večerj čista deklitivsko stikala za njim in ga res zasledila. Kako sta se kaj potem mož in žena pogledala in pogovorila, o tem pa kronika molči.

Stražnika s silo odpeljal v avtomobilu

Maribor, 18. septembra. V Studencih pri Mariboru ima mehanično delavnico neki 38 letni Emil Czernetz, katerega išče mariborsko okrajno sodišče že nekaj časa, da bi odsedel 4 mesece zapora, na katerega je bil obsojen. Czernetzu pa pihanje kaše očividno ne diši, ker se izmika že precej časa ter ga oblast ne more dobiti v svoje roke. Sodišče je zaprosilo varnostne oblasti, da Czernetza aretirajo. Posebno mariborski policijski stražniki imajo sedaj nanj piko ter bi ga radi dobili v roke, toda Czernetz se pojavi v mestu samo v svojem avtomobilu ter jim je do sedaj še vedno spretno ušel. Večraj pa je že izgledalo, da ga je zadela usoda. Peljal se je iz mesta z avtomobilom čez dravski most domov v Studence. Proti Kralja Petra trgu pa je most zaradi popravljanja cestnično celo zozen ter zamorejo vozila le počasi voziti. Prometni stražnik, ki je stal na Kralja Petra trgu, je prepoznal Czernetza ter ga je ustavil. Ker avtomobilist ni mogel avtomobila pognati zaradi ozkega

prostora po mili volji, je res začel vozilo ustavljati, ko pa je privozil tik do stražnika, ga je zopet z vso silo pognal ter zavozil naprej. Stražnik pa tudi ni bil len, naglo je skočil za avtomobilistom, ter se pognal na stopnico in se oprjel za karoserijo. Mislil je, da bo Czernetz vozilo ustavil, ta pa niti ni pomislil na to, temveč je pognal avto še z večjo brzo. Med vožnjo je uvidel, da se policista ne bo zlepa odkrižal, pa so mu začele švigati po glavi razne nakane, kako bi ga prevrnil. Na križišču Smeletove in Tvrniške ceste v bližini Koroskega kolodvora je avto nenadoma ustavil ter dejal stražniku, da ima od sodišča odlok, da mu je nastop kazni preložen na poznejši čas. Pomnil je stražniku nek papir skozi okno avtomobila. Stražnik je stopil s stopnice, da bi ta »odlok« prečital, takrat pa je Czernetz vozilo z vso silo pognal in res mu je beg uspel. Izginil je za sosednjim vogalom, stražniku pa je ostal v rokah kos papirja, s katerim ga je zviti nasprotnik prevrnil.

Tudi letos so zmagali Grki

Tudi deveto srečanje balkanskih narodov v lahko-atletskem tekmovalju ni prineslo Jugoslaviji toliko zaželene zmage. Vsi dobri proračuni in prognoze so postavljeni na glavo. Grški atleti so s svojimi sposobnostmi zapisali prave pike, dosegli izenačenja v točkah in še prehiteli Jugoslovane za toliko pik, kolikor smo imeli prednosti v soboto zvečer. Zmaga Grkov z 10,5 točkami je nesporna. Odločili so jo dva dobra maratona, dva dobra skakača ob palici in dva dobra skakača v triskoku. Zamudili smo lepo priliko za zmago, ki ni bila nemogoča; morda bo drugo leto bolje...

Sobotni zmagovalci so bili v metu diska Syllas (Grčija) z 49,60 m, drugi pa je bil Kleut z novim državnim rekordom 46,18 m; v metu na 200 m Kling z 22,5, ki je v predteku izenačil z 22,4 m državn rekord; v skoku v daljavo Lanelsakis ne preveč dobro z 6,94 m; v metu na 400 m preko zapreke stari Mantikas z 56 sek.; v metu kladiva Goić z 47,10 m (Stepišnik ni tekmoval); v balkanski štafeti Jugoslavija z novim državnim rekordom 3:25,2 in končno Krevs na 500 m z dobrim časom 15:39,4. Prav v metu na 5000 m so vse prognoze najbolj šepale. Od Krevsa, ki letos ni bil v posebno dobri formi, ni nihče pričakoval, da bo tako odličen po treh tednih solidnega treninga. Ta najsimpatičnejši slovenski atlet je v soboto ponovno dokazal svoje odlične sposobnosti. Le žal, da je njegova borba za krub tako težka, da nima časa za trening. Vse je stavilo upanje na Kotnika, ki je imel letos v Zagrebu sicer zelo lepe uspehe, ki pa je žal povsem — odpovedal. Morda stara rana amala ali kaj drugega. Že v soboto je moral tri kroge pred koncem izostati, v nedeljo pa je po metu na 1500 m padel na cilju in obležal. Že v soboto je bilo mogoče slutiti, da s Kotnikom ni vse v redu in zato bi moral v nedeljo vskočiti kdo drugi, morda zopet Krevs. Forsiranje bolnega človeka je bilo napačno. Škoda, da Kotnik ni bil v oni formi kot poleti. Nanj so vsi mnogo računali.

Tudi večeršnjih nedelja je prinesla celo kopico nepredvidenih rezultatov. Neverjetno dober čas Grka Ragazosa v maratonskem metu (42.195 km). Čas, ki ga je dosegel Ragazos, je odličen in najboljši, ki je bil letos dosežen v Evropi. Kot prvi izmed osmih jugoslovanskih maratonskih tekačev je bil stari Sporn, ki pa je bil žal tudi samo osmi. Presenetil je tudi prvi poraz Mantikasa po devetih letih. Premagal ga je Zagrebčan Hanžeković v odličnem času 15 sekund. Tudi na 400 m ni nihče pričakoval, da bo treba počastiti zmagovalca s turško himno, ki so jo na balkanskih igrah igrali prvič. Toda Turek Geren je v metu na 400 m zmagal gladko v veliko presenečenje vseh, ker ravno nanj sploh ni nihče računal. Sicer pa so zmagali v skoku ob palici Grk Thannos, v metu na 1500 m Goršek, v troskoku Palamiotis, v metu kopja Papageorgiu in v štafeti 4krat 100 m tudi Grki.

Končno štetje točk je: Grčija 125, Jugoslavija 114,5, Rumunija 58, Turčija 28,5, Albanija 4.

Pred štirimi leti je v Zagrebu Jugoslavija izgubila z devetimi pikami, letos z 10,5. Kljub porazu pa smo z uspehi naših atletov zadovoljni. IX. balkanske igre so pokazale, da naši atleti stalno napredujejo in da smo se močno približali Grkom, ki so se morali letos izredno boriti, da so dosegli zmago. Mnogo pa je Grkom tudi pomagala sreča, ker bi bil prav tako lahko obrnjen rezultat in bi zmagala Jugoslavija z 10,5 točkami. Važno je tudi, da je lahka atletika osvojila Belgrad. Večraj je igram prisostvovalo do 10.000 gledalcev, ki so lahko videli, da je tudi lahka atletika lep šport in ne samo nogomet.

Tehnični rezultati so bili naslednji:
110 m zapreke: 1. Hanžeković (J) 15, izenačen jugoslovanski rekord, 2. Mantikas (G) 15,1, 3. Haid (T) 15,7, 4. Ehrlich (J) 15,9, Negru (R) 16,4.

Skok ob palici: 1. Thannos (G) 391, nov balkanski rekord, 2. Eilhardt (R) 380, 3. Cravlos (G) 380, 4. Lenert (J) 370, 5. Ivanuš (J) 350.

1500 m: 1. Goršek (J) 4:05,4, 2. Kiss (R) 4:05,8, 3. Velcopolusu (G) 4:10,2, 4. Rezep (T) 4:22,4, 5. Jucavas (G) 4:23.

Troskok: 1. Palamiotis (G) 14,45 m, 2. Jovičević (J) 14 m, 3. Lambacis (G) 13,91 m, 4. Jonesco (R) 13,59 m, 5. Vicoku (A) 13,56 m.

Met kopja: 1. Papageorgiu (G) 59,48 m, 2. Vamanu (R) 58,43 m, 3. Makusić (J) 57,60 m, 4. Metaxa (G), 5. Kovčević (J).

400 m: 1. Geren (T) 49,4, 2. Carageorgis (G) 50,6, 3. Pleterskić (J) 50,7, 4. Andreadis (G) 50,9, 5. Jordache (R) 52,8.

Maratonski tek: 1. Ragazos (G) 2:30,38, 2. Kiriakides (G), 3. Šefti (T), 4. Selim (T), 5. Gal (R).

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlaga v %	Oblačnost v %	Veter (smer, jakost)	Pada vine	
		naj- večja	naj- manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	766,6	18,0	6,0	98	100	0	—	—
Maribor	765,8	16,6	3,0	90	0	0	—	—
Zagreb	769,7	19,0	4,0	90	4	0	—	—
Belgrad	768,1	22,0	9,0	70	2	WNW,	—	—
Sarajevo	768,8	16,0	7,0	90	10	0	—	—
Vis	765,9	17,0	9,0	90	0	NW,	—	—
Splj	765,8	24,0	14,0	50	0	NE,	—	—
Kumob	764,2	22,0	15,0	50	3	NE,	—	—
Rab	766,0	20,0	14,0	60	0	0	—	—
Dubrovnik	—	—	—	—	—	—	—	—

Vremenska napoved: Zjutraj megleno in hladno, čez dan večinoma jasno vreme. — Splošne pripombe o poteku vremena od sobote do danes: V soboto 17. je bilo iz noči do 9,45 popolnoma jasno in hladno. Ob 10 se je na severavzhodni strani pojavila plast visokih lahkih oblakov, ki pa je ob 10,30 zopet zgnila. Tudi popoldne se je pojavila plast visokih oblakov, tudi bilo je ves dan lepo in večinoma jasno, kakor tudi ponoči. Popoldne je pihal lahek SE. Najvišja toplota zraka je znašala 17° C. — Večraj je bilo iz noči do 9 močno megleno in zelo hladno. V preostih legah je bila tudi slana. Ob 9,20 se je pričela megla naglo dvigati nakar se je popolnoma zjasnilo. Čez dan so se večkrat pojavile majhne plasti visokih oblakov, vendar pa je bilo ves čas pretežno jasno vreme. Od 13,40—15 je pihal lahek SE. Najnižja toplota zraka je znašala 5° C, na aerodromu pa 2° C.

Koledar

Danes, ponedeljek, 19. sept.: Januarj.

»Torek, 20. septembra: Evstahij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trukoczy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Prijavite se za izlet s posebnim vlakom v Trst, ki se vrši dne 16. oktobra, pravočasno pri vseh biljetarnah Putnika.

V dneh 18. do 24. septembra 1938 je teden Rdečega križa. Usoda hoče od nas vseh, da je te dneve v naših dušah ljubezen in usmiljenje. To bodi veliki teden kulture. Ko je po naši dragi domovini že večkrat — tudi letos — divjala povodenj, kdo je čul klice na pomoč? Rdeči križ!

Rdeči križ je skrbna mati, ki zbira, da ima v urah, ko usoda udari, potrebna sredstva na razpolago. Prepozno je zbirati, ko je pomoč že potrebna!

Pristopi v tednu Rdečega križa k velikemu oltarju ljubezni in usmiljenja in daruj! Bogato boš naložil svoj dar! — Dravski banovinski odbor društva Rdečega križa kraljevine Jugoslavije.

Vsak dan do vključno dne 9. oktobra, sprejemajo vse biljetarne Putnika prijave za poseben vlak v Trst, ki vozi dne 16. oktobra 1938.

Francišanska prosveta M. O. v Ljubljani otvori svojo sezono 1938-39 v torek 20. t. m. ob 8 zvečer v francišanski dvorani s skioptičnim predavanjem dr. p. Romana Tominca: »Povest o dveh mestih: Venezia—Firenze. Lepi posnetki. Po predavanju bo kratek občni zbor Francišanske prosvete, na katerem bo podano podrobno poročilo o poslovanju v pretekli sezoni in načrt dela za bodočo sezono. Pri volitvah novega odbora imajo glasovalno pravico člani društva, ki so poravnali članarino za leto 1938. Vsak član ima pravico predlagati občnemu zboru listo novega odbora. Z občnim zborom prične Francišanska prosveta z delovanjem vseh svojih odsekov po obsežnem načrtu. Prijave novih članov sprejema »Pisarna Pax et bonum« v franč. pasazi. Letna članarina znaša 10 din. Člani imajo pri vseh prireditvah popust.

Gospodinjje imajo gotovo kaj oblek, obutve, perila, posteljnine in drugih potrebščin, ki jih morejo pogrešati. Mestni socialni urad pobira take predmete vsako sredo na trgu pred Vodnikovim spomenikom, ter jih po potrebi pozneje daje ubogim. Tudi jutri dopoldne se bo vršilo to zbiranje, ako bo suho vreme. Prinesite mnogo blaga! Potreba je velika.

Ljubljansko gledališče

Drama

Začetek ob 20

Četrtek, 22. septembra: »Car Fjodor.« Premiera. Premierski abonma. Otvoritvena predstava.

Petek, 23. septembra: Zaprto.

Sobota, 24. septembra: »Veriga.« Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 25. septembra: »Car Fjodor.« Izven.

Ponedeljek, 26. septembra: Zaprto.

Torek, 27. septembra: »Žene na Niskavouri.« Premiera. Premierski abonma.

Abonma za sezono 1938/39 v Narodnem gledališču v Ljubljani se sprejema še danes in jutri v veži dramskega gledališča. Interesente vljudno vabimo k podpisu abonmaja.

Uničevalka mladih življenj

Pred mariborskim okrajnim sodiščem se vrši danes tajna razprava proti štirim obdolžencem ter se na njej obravnavajo dogodki, o katerih se je po Mariboru že dolgo časa šepetalo. Dogajali so se v nekem stanovanju v ulici Ob jarku št. 6. Glavna obtožbenka današnje razprave je 49-letna ločenka Ivana Zmazek, o kateri se je že dolgo časa govorilo, da se preživlja z odpravo plodu. Hodile so k njej zlasti delavke in druge revnejše žene, ker je bilo znano, da vrši svoj posel že za nagrado 100 do 150 dinarjev. Ostali obtoženci so Terezija Kodrič, 29-letna delavka iz Bollenkove ulice v Novi vasi, dalje neko 18-letno dekle ter 24-letni mehaničarski pomočnik Anton Pirnat iz Brezja pri Mariboru. Terezija Kodrič je obtožena, da si je dala od Zmazekove odpraviti plod, da si je bila že 6 mesecev noseča. Pirnat pa se zagovarja, da je prigovarjal 18-letnemu soobtoženemu dekletu, da si je tudi ona dala odpraviti plod ter ji je dal v ta namen 150 din. Zmazekova priznava, da je izvršila že 8 takih dejanj, gotovo pa bo število veliko večje, le da ji vsega ni mogoče dokazati. Razprava ob času poročila še traja. Sodba bo izrečena javno.

Zahtevajte sporede in informacije za poseben vlak v Trst, ki vozi dne 16. oktobra 1938, v vseh biljetarnah Putnika.

Ni res, da se samo otroci lahko hitro česa nauče

Zanimive ugotovitve profesorjev kolumbijske univerze

Zgodovina nas uči, da so bili vsi veliki možje v svojem 20. ali 25. letu svetu še skoraj neznan, in da se je ravno nekako v tem času začela njihova »pot navzgor«. Nihče tedaj ni niti malo pomislil na to, da bi utegnil kdo od teh mož nekoč postati tako slaven, da celo zgodovina ne bo mogla preko njega.

Na univerzi v Columbij v Ameriki so tamkajšnji profesorji naredili nekaj zelo zanimivih poskusov, deloma s svojimi dijaki, deloma pa s kaznjenci v neki tamkajšnji kaznilnici. Pri teh svojih poskusih so ugotovili, da ima človek največjo sposobnost, da se kaj nauči, v svojem 25. letu. V tej starosti se človek mnogo hitreje in tudi mnogo temeljiteje česa novega nauči, kakor pa v svojih mlajših ali starejših letih.

Tudi starci se morejo kaj novega naučiti

Čisto napačno je mišljenje — pravijo profesorji kolumbijske univerze — da se otroci najlažje kaj nauče. Petletni otrok ima kvečjemu možnost, da se česa nauči v trikrat tako dolgem času, kot pa se istega nauči trindvajsetletnik. Desetletnemu otroku gre kakšna stvar »v glavo« najmanj še enkrat tako počasi kot fantu ali dekletu, staremu 25 let. Niti pri svojem enajstem letu otrok še ne zmore pri učenju tega, kar z lahkoto opravi osem let starejši mladenič.

Če bi hoteli to človekovo sposobnost prikazati s krivuljo, bi videli, da se ta krivulja precej hitro vzpenja, mnogo hitreje, kakor pa pozneje, po 25. letu človekove starosti, pada. Izkušstvo je pokazalo, da se človek, ki je star 45 let, enako lahko uči kot petnajstletnik, pri 55 letih enako kot pri 10 itd. Celotno več kot 60 let starem človeku ni mogoče trditi, da se ne bi mogel naučiti ničesar novega več.

Od sebe ne smeš preveč zahtevati

Poleg tega pa je seveda še vse polno drugih stvari, ki znatno vplivajo na to zmoglost učenja. Prav gotovo je res, da se človek težje uči, če je preveč obremenjen z najrazličnejšimi stvarmi, to se z drugimi besedami pravi, če ima preveč skrbi. Brez dvoma je tudi to res, da se zlepa ne boš kakšne stvari naučil, če zanjo ne kažeš niti najmanjšega zanimanja in če si torej k takšnemu učenju tako rekoč prisiljen. Kadar v človeku zamre prav vse zanimanje za to ali ono stvar, potem se vanjo

nikdar ne bo poglobljal in je tudi nikdar ne bo pravilno razumel. Tak človek ne čuti več potrebe, da bi se »dvignil«, stremel za tem, da bi kaj več znal.

Ljudje, ki nimajo potrpljenja

Pozabiti tudi ne smemo na tiste ljudi, ki nimajo nikakega potrpljenja. Kadar si človek ni čisto na jasnem, koliko časa bo rabil za ta ali oni studij, da bo predmet dobro obvladal, bo prav gotovo prej ali slej razočaran. Jezika ali kake umetnosti se ni mogoče priučiti v nekaj dneh. Če pa človek vsaj enkrat, če ne večkrat doživi takšno razočaranje, potem se le težko še kdaj odloči za nov podoben napor. Od samega sebe človek ne sme preveč zahtevati.

Starejši ljudje se boljše spominjajo kot otroci

Ze kar na splošno prevladuje prepričanje, da je učenje v poznejših letih zato težje, ker človek tedaj nima več tako dobrega spomina kot v mladosti. Nasprotno: spomin postaja pri človeku vedno bolj bister. Človek pa mora imeti za svoje možgane vedno pripravljene »bergle«. Če si hočeš zapomniti kakšno ime, je dobro, da ga črkuješ, črke vsako zase napišeš, ime samo pa zjutraj in zvečer ponavljaš. Po kakem tednu to vajo spomina spet ponoviš. Stvar se ti tako globoko vcepi v spomin, da je ne pozabiš najmanj dvajset let. Vpravd od takšne vaje pa je tudi odvisno, koliko boš v svoji starosti, celo visoki starosti, še sposoben, da se kaj novega naučiš. Če boš tako vadil spomin, kakor pravijo univerzitetni profesorji z univerze Columbia, se boš celo v visoki starosti lahko posvetil študiju težke znanosti in ne boš imel pri tem nič manj uspeha kot če

Za lažnivce in tatove - smrtna kazen

„Eskimi se morajo iznebiti nevarnosti, da jim nekoč zavladajo sami lažnivci“

Laž je na vsak način grda reč že sama po sebi. Pri nas laž ni preveč hudo »kaznovana«, dokler ne rodi kakšnih hujših posledic, ki utegnejo komu škodovati na časti ali na čem drugem. Ni se pa pri nas še zgodilo, da bi bil kdo zaradi laži obsojen, ker naša kazenska

zakonodaja ne smatra, da bi kdo zaradi nje zaslužil smrtno kazen. Pri Eskimih pa mislijo nekoliko, prav za prav precej drugače. Zanje velika laž za tako velik greh, da ga je nemogoče oprati samo s smrtjo.

Podrobnosti o tem pripoveduje Montague, policijski inšpektor kanadske policije na konjih, ki je preživel med Eskimi deset let. Zdaj ko se je vrnil nazaj med civilizirani svet, pravi, da se temu malemu narodu ni mogel dovolj načuditi. Dejal je, da so za Kanado Eskimi neobhodno potrebna ljudstva, kajti to so edini ljudje, ki morejo belokožcem pokazati, kako je mogoče človeku živeti v severnih ledenih puščavah.

Eskimo, tako pravi Montague, sme početi in dopustiti drugemu vse, kar hoče. Le krasti in lagati mu ni dovoljeno. Eskimi vidijo namreč v tatvinih in lažeh vzrok za vse druge prestopke in zločine. Tudi so prepričani, da je tat in lažnjivec obseden od hudobnega demona. Eskimo se ne boji zločinca samega, pač pa zlega duha, ki je v njem. Zato je za tatove in lažnjivce pri njih določena smrtna kazen.

Postopek je nenavaden. Cim kak Eskimo izve, da je kdo kradel ali lagal, obvesti tajno sodišče, ki ga tvorijo dva moška in dve ženski. Predsednik tega tajnega sodišča je poglavar plemena. Obtožena ne pokličejo na zagovor, pač pa razprava teče v njegovi odsotnosti. Včasih traja takšna razprava tudi po ves mesec. Nazadnje pa so si sodniki navadno edini v tem, da je treba obtožena obsoditi na smrt. Sporazumejo se tudi v tem, kdaj bo umorjen. Njemu samemu pa ne povedo ničesar o tem sklepu. Do konca niti malo ne more slutiti, kdaj ga bodo spravili s tega sveta.

Omenjeni policijski komisar je pripovedoval, kako se je nekoč razgovarjal z nekim takšnim poglavarjem Eskimov ter mu tudi dejal, da kanadska vlada ne bi mogla dovoliti smrtno kazni za človeka, ki bi kakšno stvar ukradel, ali celo za onega, ki se je samo zla-

gal. Poglavar pa mu je odgovoril: »Povejte mi vendar, kaj pa naj bi storil s takšnim človekom, ki krade ali laže?« Montague mu je dejal, da bi bilo morda bolj pametno, če bi takšnega tatu ali lažnjivca najprej opomnil, da so takšne stvari nedovoljene, nato pa, če to ne bi zaleгло, naj bi mu prisodil kakšno hujšo kazen, na noben način pa ga ne bi smel kar gnati na morišče. Eskimski poglavar je ta nasvet nekoliko premislil. Drugi dan pa je Montagu izjavil, da se njegovega nasveta ne more na noben poslužiti, ker ga je nemogoče izvesti. »Če človeku, ki krade ali ki laže, tega takoj ne izbije z vso odločnostjo iz glave s tem, da ga obsodim na smrt, potem bo prav gotovo pri prvi priložnosti spet kradel in lagal. Če ga pa umorim, tega prav gotovo ne bo več storil!« Policijski inšpektor si je sicer prizadeval, kako bi prepričal eskimskega poglavarja, da nima prav, če tako kruto postopa proti tatovom in lažnjivcem. Toda to ni nič zaleгло. Poglavar mu je dejal: »Verjemite mi, da se jaz prav nič ne bojim tatov in lažnjivcev. Bojim se le njihovih otrok, vnukov in pravnukov. Naše plemo se mora iznebiti nevarnosti, da mu nekoč zavladajo sami lažnjivci. In tedaj bodo Eskimi brž izginili z zemeljskega površja.«

Programi Radio Ljubljana

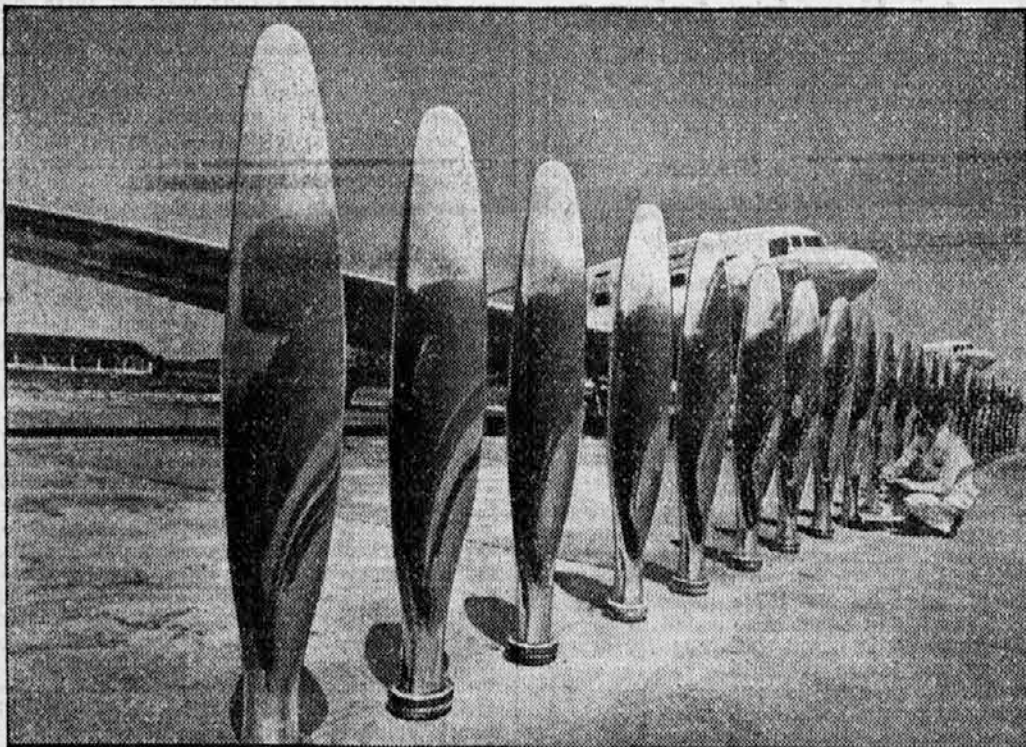
Ponedeljek, 19. septembra: 12 Slavne pevke (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 18 Plošče — 18.40 Nekaj poglavlj o biologiji žene (ga. B. dr. Zaje-Lavrič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nacionalna ura: Topli vrelci izpod Gorjancev (R. Dostal) — 19.30 Zanimivosti (g. Mirko Javoršek) — 20 Zdravice ob spremljevanju harmonike (moje g. Vekoslav Janko, spremlja g. Avgust Slanko) — vmes koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Prenoške glasbe iz kavarne Nebotičnik — Konec ob 23. Porocila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert

Torek, 20. septembra: 12 Uverture (plošče) — 12.45 Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 18 Pesmi iz zvočnih filmov (plošče) — 18.40 Dusevne bolezni in telesna konstitucija (g. prof. Horvat Emil) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nacionalna ura: Osnovna šola v službi nacionalne vzgoje (Drago Ivanovič) — 20 Lahka glasba (plošče) — 20.30 Koncert, Sodelujeta: ga. Ksenija Vidali in Radijski orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Originalna svetska godba (bratje Malenšek) — Konec ob 23.

Drugi programi

Ponedeljek, 19. septembra — Belgrad: 20 Prenoške glasbe iz opere — 20.30 Simfonični koncert — Praga: 21.25 Kvarter — Budimpešta: 21 Simfonični koncert; 22.10 Koncert salonskega kvinteta; 23.10 Ciganska glasba — Toulouse: 20.15 Jazz; 20.30 Koncert — Pariz: 21.30 Koncert komorne glasbe.

Torek, 20. septembra — Belgrad: 20 Narodne pesmi; 20.30 Simfonični koncert; 21.15 Narodna glasba — Zagreb: 20 Violinski koncert (Ivan Pinkava); 21 Koncert sopranistke Nade Serdoz in radijskega orkestra — Sofija: 20.30 Solospevi; 21 Koncert kompozicij Vladigerova; 21.50 Ruske romane — Praga: 21 Koncert iz Bratislave — Budimpešta: 20.30 Ogrska poezija; 21.20 Simfonični orkester; 23.10 Jazz — Pariz: 22.45 Glasbeni koncert.

»Drevored« letalskih propelerjev v neki severno ameriški letalski tovarni.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Zvezde pa zato še višje krožijo kakor pa v južnih krajih. Mrak se vleče od kopnega na nebo. Če si dovolj srečen ali pameten, da to zgodnjo uro stojiš na krovu, potem se ti ni treba bati ničesar, zakaj pred teboj leži Genova in se neverjetno dviga iz morja. Marmornata ploščad nad marmornato ploščadjo, rdeče strehe, cerkve, stolpi, vile z vrtovi in gradovi, vse to pa je obkroženo z veličastnim lokom gridev.

Tako je videl to mesto prvič tudi Antonio Adverso nekega poletnega jutra s krova »Wampannoage«, ko je kljun ladje mirno drsel skozi zrcalasto morje. Luč s kopna se je vedno dalje širila in vedno bolj sinje se je lesketalo morje. Upravkar je bilo še temnovijoličasto. Kje bi človek mogel zdaj spati in zamuditi samo za trenutek vse te lepote! Čemu morajo ljudje umirati, čemu morajo proči s takega sveta? Saj življenje na tako lepi zvezdi, kakor je zemlja, ne more nikdar biti dosti dolgo!

Antonio se je zmisli, kdo ve, če je kapitan Jorham, ki je stal pri krmilu, tudi videl kaj takega ali vsaj čutil.

Zamorec Philadelphia jih je poklical k zajtrku. In spet je Antonio sedel v kabini, zlošno vdihaval vonj po kavi ter užival čudovito bodrečo toploto pijače. Zunaj za okroglim okencem pa je mimo drsela zelena voda.

Miss Jorhamova, katero je vonj po kavi poživil, je odprla stoji okence ter porinila skozi ozko odprtino glavo, katero so krasili rjavi zvrtki las in nočna čepica.

Kapitan je sedel na zaboj z imenom »Jane« in od tam krmil soprog s slanino in ladijskim prepečenem. Njegova vladnost je bila tako daleč, da je iz prepečenca tu pa tam iztolkel kakšnega močnega črva. To je bilo znamenje, da je kapitan najboljše volje.

Ko je Philadelphia spet znesel vse z mize, je kapitan potegnil nekaj papirjev iz pisalnika, jih s prevečanim obrazom razgrnil po mizi, pomotil pero in pomagal Antoniu k sebi. Antonio je sedel in zapazil, da kapitan ne smrdi samo po tobaku, marveč da vejejo od njega tudi močne zganjarske vonjave.

Kapitan je brez prejšnjih priprav dejal:

»Tudi morate podpisati.«

Antonio se je sklonil nad papir in prepoznal seznam oseba.

79 Kapitan je s svojim kratkim prstom kazal na prazno vrsto poleg besede »nižji častnik«. Izvolil je še pojasniti:

»Umrli v Lizboni za kozami.«

Toda Antonio je še vedno polnil prvi nauk o podpisih, katerega je bil dobil nekdanj od MacNaba. Zato ni hotel podpisati. Kapitan je precej vneto zagotavljal:

»Saj je vendar vse stvarno in brez zvijače. Kaj vam stari gospod pred odhodom ni pripovedoval o tem? Saj sva se ravno pred večerjo tako dogovorila. Zaznamovanega naj vas imamo kot drugega nižjega častnika, potem ne bodo Francozari v Genovi nič spraševali o vas. To je vražja muha, če hoče človek danes biti nevtralen, se potikati po pristaniščih in iskati tovara, ko so pa na kopnem gospodarji Francozi, na vodi pa kraljevi mornarji. Zdaj pa pogledite: Če vas zapišem kot mornarja, brez plače seveda, bi vas prav lahko izdal za čisto zares rojenega Američana. Iz Virginije, bomo rajši dejali, potem se bo bolj ujemalo z narečjem.«

Antonio je bil že kdaj prepričan in je zapisal svoje ime. Zdelo se je, da se je kapitan pri tem kar olajšal, zakaj odprl je zaboj z imenom »Elias«, vzel iz njega steklenico ter dvakrat nallil. Potem je pomežiknil in dejal:

»Tako, gospod, na vaše zdravje in na fletno deviško pot!«

Linica pri ženski postelji se je malo odprla in iz nje je povohala gospa rojena Putnam. Antonio je videl, kako se v njenih očeh prižiga nesreča. Usta so ji nalahno drhtela, a dejala ni ničesar, marveč se je čez nekaj časa spet zaprla v svojo kamrico z nesrečnim, vdanim obrazom.

Kapitan si je z roko obrisal usta in odšel na krov. Ko je ladja zavijala v pristanišče, je prišel dvakrat dol, da bi si iz skrinje »Elias« vzel duhovne pomoči. Še preden so bili mimo Starega pomola, je bil že naravnost bleščeče preroško volje in so se njegovi gibi spremenili v nekako samozavestno mogočno opletanje. Zarežal se je in vprašal:

»Gremo na suho, Adverso?«

Silno ga je žgečkalo, da je imel za nižjega častnika mladega gospoda, dobrega stanu.

»Oblecite svojo robo!«

Antonio je naglo pobrskal po svoji skrinji, da bi poiskal mošnjo in površnik. Zgodilo se je prvič po odhodu, da je odprl skrinjo. Zato je šele zdaj našel pismo, ki je bilo v rezanih potezah mistra Bonnyfeathera naslovljeno nanj.

Ne potrpežljivo je pismo odtrgal ter ga prebral v vsej naglici. Zelo mu je bilo žal, da je delal tako hitro, toda v tem trenutku, ko so k njemu prihajali šumi tujega mesta, ni mogel obvladati svoje nepotrpežljivosti.

Bilo je zgovorno obsežno pismo, v katerem ga je stari gospod podučeval, kako naj se vede, ko bo pobiral dolžno vsoto. Zdelo se je, da vidi mister Bonnyfeather celo najbolj oddaljene možnosti vna-

prej. Te možnosti je zbral v devetih posameznih odstavkih. In kako hladno je bilo vse to povedano! Stari je govoril z njim kakor s katerim koli svojim zastopnikom. V pismu je bilo nekaj priloga, med njimi nakazila na španske banke in še dve drugi pismi.

Eno pismo je bilo naslovljeno:

Gospod

Carlo Cibo

Regla, Havanna

Kuba.«

No s tem pismom se ni mudilo! Ta trenutek pa mu je oko padlo na pripis:

»P. s.«

Tega pisma nalašč nisem spisal v prijaznih izrazih, ker bi se mi bile morda med pisanjem oči skalile. Toda kjer koli si in to bereš, ne pozabi: Roka človeka, ki ti tu piše, je kakor že leta iztegnjena proti tebi v blagoslov, tudi z one strani groba. Polagam pismo s svojimi rokami v tvojo skrinjo. Nadaljane pismene reči boš našel pod površnikom. Zbogom moj sin.

Tvoj J. B.

Antonio je sedel na posteljo. Pismo je izginjalo v sivini pred njegovimi očmi. Kako je bilo le mogoče, da je skrb tolikih let mogel pozabiti v nekaj urah?

V njem se je nekaj zganilo kakor da se mu zasaja v prsi bodalo, da bi se to pretrdo srce končno vendarle omehčalo in naučilo čutiti. Morda pa je bilo s hvaležnostjo prav tako kakor z bolečino: Človek je ne more na mah občutiti v vsej njeni polnosti, ker bi ga sicer strl!

Ozrl se je v odprto skrinjo. Tam je skrbno zavita ležala Marija in je bila podobna mumiji. Livorno? Ali je bil še na svetu kraj po imenu Livorno? Kar je zdaj udarjalo skozi vrata, je bil hruseč in vonj od Genove.

Prisilil se je, da je vstal ter s hrusečem zaloputnil pokrov skrinje tako, da se je pogreznila Marija in vsi drugi spomini.

Toda pozabil je mošnjo. Rad ali nerad je moral še enkrat odpreti zaboj. Ko je hotel pismo mistra Bonnyfeathera, katero je ves čas nebržno držal v roki, spet hotel položiti na staro mesto, je iz njega padla druga priloga:

»Častiti pater

Claudius Aquaviva Ksaver S. J.

Palazzo Brignole, Genova.

A. A. — Prosim osebno oddaj! V stari poletni šoli jezuitov v predmestju Albaro. Prosim ne pozabi, če bo le čas dovoljeval.«

Torej je bil pater Ksaver v Genovi! Preteklost se je zdaj bližala z mogočnim maščevalnim korakom. Kako dolgo že ni mislil na padra! Pred leti mu je bil pisal zadnja otroška pisma v Neapelju in na zadnje sporočilo pater Ksaverija ni bil več odgovoril.